

ยาที่รับประทาน

- ▶ **ยาแคปซูล** เป็นยาที่ห้ามเคี้ยวให้กลืนลงไปเลย
- ▶ **ยาเม็ดที่หักเคี้ยวก่อนกลืน** ได้แก่ ยาลดกรดชนิดเม็ด
- ▶ **ยาเม็ดที่ห้ามเคี้ยว** ให้กลืนลงไปเลย ได้แก่ ยาชนิดที่เคลือบน้ำตาล และชนิดที่เคลือบฟิล์มบาง ๆ จับดูจะรู้สึกลิ้น
- ▶ **ยาผง** มีหลายชนิดและใช้ต่างกัน เช่น ตวงยามาละลายน้ำก่อนรับประทาน และยาผงที่ต้องละลายน้ำในขวดให้ได้ปริมาตรที่กำหนดไว้ก่อนที่จะใช้รับประทานน้ำที่ใช้จะต้องเป็นน้ำต้มสุกทิ้งให้เย็นแล้วและควรใช้ยาให้หมดใน 7 วันหลังผสมน้ำแล้ว
- ▶ **ยาน้ำแขวนตะกอน** เช่น ยาลดกรด ต้องเขย่าขวดให้ผงยาที่ตกตะกอนกระจายเป็นเนื้อเดียวกัน จึงรินยารับประทาน ถ้าเขย่าขวดแล้วตะกอนไม่กระจายตัว แสดงว่ายานั้นเสื่อมคุณภาพ
- ▶ **ยาน้ำใส** เช่น ยาน้ำเชื่อมต้องเขย่าขวดก่อนใช้ ถ้าเกิดผลึกขึ้นและเขย่าไม่ละลาย ไม่ควรนำมารับประทาน

เอกสารอ้างอิง

สำลี ใจดี และคณะ. (2525). คู่มือการใช้ยา เล่ม 1.
กรุงเทพฯ : สารมวลชน
กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา สำนักงานคณะกรรมการ
อาหารและยา
“เอกสารเผยแพร่ความรู้ทั่วไปเรื่องยา”

อาคารศูนย์การแพทย์สิริกิติ์

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล

270 ถนนพระราม 6 แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2354-7308-10
www.ramaclinic.com

หน่วยแนะแนวและปรึกษาปัญหาสุขภาพ
Ins. 02-2011131

หลักการใช้ยา

ผู้เรียบเรียง อาจารย์วิมล ตั้งปณิธานดี

ภาควิชาพยาบาลศาสตร์

หลักการใช้ยา

ปัจจุบันพบว่ามีการใช้ยาที่ถูกต้อง ซึ่งผลที่ตามมาคือ การรักษาไม่เต็มผล เกิดอาการแพ้ยา หรือเกิดพิษเนื่องจากการใช้ยาเกินขนาด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย จึงควรใช้ยาที่ถูกต้องหลักการใช้ยา ดังนี้

1 ใช้ยาที่ถูกต้องโรค คือ ใช้ยาให้ตรงกับโรคที่เป็น ซึ่ง จะเลือกใช้ยาตัวใดในการรักษานั้น ควรจะให้แพทย์ หรือเภสัชกรผู้รู้เป็นผู้จัดให้ เราไม่ควรซื้อยาหรือใช้ยาตามคำบอกเล่าของคนอื่น หรือหลงเชื่อคำโฆษณา เพราะหากใช้ยาไม่ถูกต้องกับโรค อาจทำให้ได้รับอันตรายจากยานั้นได้ หรือไม่ได้ผลในการรักษา และยังมีอาจเกิดโรคอื่นแทรกซ้อนได้

2 ใช้ยาที่ถูกต้องคน คือ ต้องดูให้ละเอียดก่อนใช้ยาว่า ยานชนิดใดใช้กับใคร เพศใดและอายุเท่าใด เพราะ อวัยวะต่างๆ ในร่างกายของคนแต่ละเพศ แต่ละวัย มีความแตกต่างกัน เช่น เด็กจะมีอวัยวะต่างๆ ที่ยัง เจริญไม่เต็มที่ เมื่อได้รับยาเด็กจะตอบสนองต่อยา เร็วกว่าผู้ใหญ่ และสตรีมีครรภ์ก็ต้องคำนึงถึง ทารกในครรภ์ด้วย เพราะยาหลายชนิดสามารถผ่าน จากแม่ไปสู่เด็กในครรภ์โดยทางรก อาจมีผลทำให้ เด็กที่คลอดออกมาพิการได้ การใช้ยาในเด็กและสตรี มีครรภ์จึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

3 ใช้ยาที่ถูกต้องเวลา คือ ช่วงเวลาในการรับประทานยา หรือการนำยาเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีอื่น ๆ เพื่อให้ปริมาณ ยาในกระแสเลือดมีมากพอ ในการบำบัดรักษาโดยไม่ เกิดพิษและไม่น้อยเกินไปจนไม่สามารถรักษาโรคได้

ยาที่รับประทานก่อนอาหาร ต้องรับประทานก่อน อาหารอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง เพื่อให้ยาถูกดูดซึมได้ดี ถ้าลืมหินยาในช่วงดังกล่าวให้กิน เมื่ออาหารมีอันนั้นผ่านไป แล้ว อย่างน้อย 2 ชั่วโมง

ยาที่รับประทานหลังอาหาร โดยทั่วไปจะให้รับประทาน หลังอาหารทันทีหรือหลังอาหาร 15 นาที เพื่อให้ยาถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดร่วมกับอาหารในลำไส้เล็ก

ยาที่รับประทานก่อนนอน ให้รับประทานหลังอาหาร มือเย็นแล้วประมาณ 3-4 ชั่วโมง

4 ใช้ยาที่ถูกต้องขนาด คือ การใช้ยาจะต้องไม่มากหรือน้อยเกินไป ต้องให้ถูกขนาดตามแพทย์สั่งจึงจะได้ผลดีในการรักษา

5 ใช้ยาที่ถูกต้องวิธี เนื่องจากการนำยาเข้าสู่ร่างกายมีหลายวิธี เช่น การกิน การฉีดซึ่งการใช้วิธีใดก็ขึ้นกับคุณสมบัติของตัวยานั้นๆ ดังนั้นก่อนใช้ยาต้องอ่าน ฉลากศึกษาวิธีการใช้ให้ละเอียดทุกครั้ง จะได้ใช้อย่างถูกต้อง

ยาที่ใช้กายบอกรักษา ได้แก่ ชีผึ้ง กรีบ ยาเหน็บ ยาหยอด บีบิชิชี่งบี

- **ยาใช้ปาก** ให้ทาเพียงบาง ๆ เฉพาะบริเวณที่เป็นโรคหรือบริเวณที่มีอาการ
- **ยาใช้จุดดวงตา** ให้ทาและถูบริเวณที่มีอาการเบา ๆ
- **ยาใช้โรย** ก่อนโรยยาควรทำความสะอาดแผลและเช็ดบริเวณที่จะโรยยาให้แห้งก่อน ไม่ควรโรยยาที่แผลสดหรือแผลที่มีหนอง เพราะผงยาจะเกาะกันแข็งปิดแผล อาจเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคภายในแผลได้
- **ยาหยอดตา** ให้ใช้หลอดหยดยาที่ให้มาโดยเฉพาะ เวลาหยอดต้องไม่ให้สัมผัสกับตา โดยลืมหินตาเหลือบมองขึ้นข้างบน ใช้หัวแม่มือดึงหนังตาล่างลง บีบยาลงด้านในของเปลือกตาล่าง 1-2 หยดอย่าให้ถูกตาดำ
- **ยาป้ายตา** ให้ผู้ป่วยเหลือบตาขึ้น ใช้หัวแม่มือดึงหนังตาล่างลง บีบยาลงด้านในของหนังตาล่างจากหัวตาไปทางตายาวประมาณครึ่งนิ้ว (ถ้ามียาหยอดและยาป้ายตาให้หยอดยาน้ำก่อน แล้วจึงป้ายยาตามหลัง)
- **ยาที่ใช้เหน็บทวารหนักหรือช่องคลอด** มักเป็นแท่งคล้ายชีผึ้ง ต้องเก็บในตู้เย็นที่ไม่ใช่ช่องแช่แข็ง เวลาใช้ให้แกะที่หุ้มออกแล้วสอดเข้าไปทางทวารหนักหรือช่องคลอดตามสั่ง และควรสอดให้ลึกเท่าที่ทำได้

